

Отримано: 20 січня 2020 року

Прорецензовано: 23 січня 2020 року

Прийнято до друку: 29 січня 2020 року

e-mail: brousls@ukr.net

inna.dovzhenko@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2020-9(77)-176-180

Дячук Л. С., Довженко І. В. Особливості перекладів романів «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву» та «Закохані в книжки не сплять на самоті» французької письменниці Аньєс Мартен-Люган українською мовою. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9(77). С. 176–180.

УДК: 81'25:821.133.1=161.2

Дячук Людмила Сергіївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Київський національний торговельно-економічний університет
Довженко Інна Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДІВ РОМАНІВ «ЩАСЛИВІ ЛЮДИ ЧИТАЮТЬ КНИЖКИ І П'ЮТЬ КАВУ» ТА «ЗАКОХАНІ В КНИЖКИ НЕ СПЛЯТЬ НА САМОТІ» ФРАНЦУЗЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ АНЬЄС МАРТЕН-ЛЮГАН УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Стаття присвячена аналізу на лексико-стилістичному та граматичному рівнях перекладів романів «*Les gens heureux lisent et boivent du café*» та «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» Аньєс Мартен-Люган українською мовою, виконані Леонідом Кононовичем. Особливу увагу зосереджено на відтворенні гендерних аспектів оригіналів творів. Вперше зроблена спроба аналізу гендерного відтворення при перекладі мови героя – представника нетрадиційної сексуальної орієнтації. Виокремлено лексичні та граматичні трансформації для відтворення особливостей авторського мовлення. Встановлено, що без гендерної адекватності перекладений текст втрачає належну повноту відтворення образу авторки і смислів, що породжуються текстом.

Ключові слова: художній переклад, гендер, гендерний переклад, гендерна складова, авторське мовлення, перекладацькі трансформації.

Lюдмила S. Diachuk,
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
of the Department of Foreign Philology and Translation,
Kyiv National University of Trade and Economics
Inna V. Dovzhenko,
Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor
of the Department of Foreign Philology and Translation,
Kyiv National University of Trade and Economics

THE PECULIARITIES OF RENDERING OF NOVELS «LES GENS HEUREUX LISENT ET BOIVENT DU CAFÉ» AND «LA VIE EST FACILE, NE T'INQUIÈTE PAS» BY FRENCH WRITER AGNÈS MARTIN-LUGAND INTO UKRAINIAN

The article deals with the analysis of lexical, semantic and grammatical levels of the novels' translations «*Les gens heureux lisent et boivent du café*» and «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» by Anese Martin-Lugan into Ukrainian, made by Leonid Kononovich. Particular attention is paid to reproducing the gender aspects of the original works. The need to render the images raises a number of difficulties that the translator faces. Anese Martin-Lugan's novels are full of examples of using different stylistic devices. The peculiarities of the translation of texts with means of expressiveness from French into Ukrainian with the use of certain translational transformations are examined. In general, metaphors are translated into the Ukrainian language: by a dictionary analogue, by a metaphorical word with the other image, by a metaphoric word with more expressive image. The first attempt was made to analyze gender reproduction in the translation of hero's language, who is a representative of nonstandard sexual orientation. The lexical and grammatical transformations to reproduce the features of the author's style are highlighted. It gives conclusions that the minor inaccuracies in the case of non-reproduction of lexical-grammatical and stylistic features of the author's individual style become much more meaningful when considering their gender components. These observations indicate a certain asymmetry enables to apply gender asymmetry as manipulation, deforming strategies and tactics of translation, and sometimes in case of discrepancy between the original text and translation in terms of analyzing its gender characteristics. It is established that, without gender adequacy, the translated text loses the appropriate completeness of reproduction of the author's image and the meanings generated by the text.

Key words: literary translation, gender, gender translation, gender component, author's style, translation transformations.

Постановка проблеми. Останні кілька десятиліть гендерне перекладознавство залишається одним із актуальних напрямків як у зарубіжних, так і в українських перекладознавчих студіях. Зростання останнім часом кількості публікацій творів французьких письменниць свідчать про нагальну потребу осмислення гендерних складових їхнього художнього перекладу.

Актуальність обраної теми зумовлена, по-перше, важливістю подальшого вивчення гендерних аспектів художнього перекладу і, по-друге, відсутністю досліджень перекладних творів відомої сучасної французької письменниці Аньєс Мартен-Люган.

Метою є висвітлення лінгвостилістичних особливостей відтворення в українських перекладах гендерних складових романів «*Les gens heureux lisent et boivent du café*» та «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*».

Предметом дослідження є аналіз відтворення українською мовою лексико-стилістичних, граматичних особливостей та гендерних аспектів романів письменниці Аньєс Мартен-Люган.

Об'єктом дослідження є два романи «Les gens heureux lisent et boivent du café» та «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» Аньєс Мартен-Люган та їх українські переклади – «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву» і «Закохані в книжки не сплять на самоті», виконані відомим українським перекладачем Леонідом Кононовичем і видані львівським «Видавництвом Старого Лева», відповідно, у 2016 та у 2017 році.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше здійснюється перекладознавчий аналіз романів Аньєс Мартен-Люган та їхніх українських перекладів в контексті гендерної проблематики.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вивченням гендерних аспектів художнього перекладу в зарубіжному перекладознавстві займалися Ш. Саймон, С. де Лотбінсьєр-Гарвуд, Л. Чемберлен, Л. фон Флотов, Ф. Масард'ї-Кенней, К. Маср, С. Ж. Левін, Р. Аройо, П. Годайол, Л. Венутті, В. Леонарді, Ж. Сантаемілія, У. Еко, Ж.-М. Гуанвік, М. Волф, Ю. О. Сорокін, О. А. Бурукіна, Ю. С. Кулікова, О. Б. Мойсова, Н. Ю. Корабльова, І. В. Денисова, М. В. Єліфьорова та інші. В українських перекладознавчих студіях дослідження гендерної проблематики представлені в працях О. Сизової, Т. Бідної, Л. Дячук, Н. Євтушенко, С. Засєкіна, Г. Висоцької, О. Золотарьові. Інтерес до вивчення гендерних аспектів перекладу художнього текст залишається актуальним та нагальними і сьогодні. У цьому контексті важливою видається передмова, написана Л. фон Флотов до першого номера журналу «La main de Thôt» [5], у ній окреслено перспективи сучасного гендерного перекладознавства, які вчена вбачає у фокусуванні досліджень на питаннях особливостей перекладів текстів, пов'язаних із секс-меншинами.

Виклад основного матеріалу. Аньєс Мартен-Люган – сучасна французька письменниця і психолог за освітою, свій перший роман «Les gens heureux lisent et boivent du café» опублікувала за власний рахунок 2012 року на інтернет-порталі «Amazon.com» після того, як всі французькі видавництва, до яких вона перед цим зверталася, відмовилися його друкувати. Однак, набувши швидкої популярності серед інтернет-користувачів, вже у 2013 році паризьке видавництво «Michel Lafon» друкує роман, придбавши всі права на його видання. Після цього популярність роману Аньєс Мартен-Люган лише зростає і не лише у Франції, а й закордоном: його перекладають десятками мов, кількість виданих примірників сягає 300 тисяч, а у 2015 році права на видання роману «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву» купує відомий американський кінопродюсер Гарві Вайнштейн.

Творчий доробок письменниці Аньєс Мартен-Люган не обмежується лише згаданим романом. Після здобуття визнання завдяки роману «Les gens heureux lisent et boivent du café» Аньєс Мартен-Люган досить плідно працює у літературній сфері, публікуючи кожного року у вже згаданому паризькому видавництві «Michel Lafon» щонайменше по одному роману, а саме: «*Entre mes mains le bonheur se faufile*» (2014), «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» (2015), «*Désolée je suis attendue*» (2016), «*J'ai toujours cette musique dans la tête*» (2017), «*À la lumière du petit matin*» (2018), «*Une évidence*» (2019).

Український читач може познайомитися з творчістю французької письменниці Аньєс Мартен-Люган не лише завдяки згаданому роману «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву», але й завдяки виданому у 2017 році «Видавництвом Старого Лева» роману «Щастя в моїх руках» («*Entre mes mains le bonheur se faufile*») в перекладі Л. Кононовича. Однак, ще більш важливо те, що наприкінці 2017 року це ж львівське видавництво надрукувало для українських читачів не просто ще один україномовний роман французької письменниці, а те, що це переклад продовження роману «Les gens heureux lisent et boivent du café», виконаний теж Л. Кононовичем під назвою «Закохані в книжки не сплять на самоті» («*La vie est facile, ne t'inquiète pas*»). Серед перекладацького доробку Л. Кононовича чотири твори письменниць: Ф. Ген «Завтра – це кайф» (2009) та три згадані романи А. Мартен-Люган. Переклади письменників охоплюють десятки творів різних авторів, серед яких А. Вюрмсер, А. Камю, Е. Дюркгайм, Ж. Мере, Ж. Бодріяр, А. Сент-Екзюпері, М. Бланшо. На нашу думку, переклади письменниць з'явилися внаслідок «патронажного» впливу культурних інституцій – Посольства Франції та Французького Інституту в Україні.

Це одна драматична історія, яка в решті-решт отримувє щасливе завершення. Все ж, певні відмінності відразу ж помітні у викладі основної сюжетної лінії при порівнянні першої та другої частини дуології, незважаючи на те, що обидві вони насичені жіночими переживаннями, пов'язаними з втратою найближчих людей, спогадами про них, коханням минулих днів та сьогодення, неминучими повсякденними життєвими клопатами, думками про майбутнє.

Коротко сюжет першого роману «Les gens heureux lisent et boivent du café» можна охарактеризувати, як сповідь жінки, яка втратила сенс життя після аварії, в якій загинули чоловік та маленька донька головної героїні роману – Діани. Цілковита пустота, емоційне знебарвлення у ставленні до всього і всіх, що оточують героїню, надовго поглинають Діану і не дають їй можливості змиритися із важкою втратою близьких людей і усвідомлювати гірку реальність її нового життя. Аби втекти від цього, побути на самоті і розібратися в собі Діана залишає Париж і перебирається до невеличкого ірландського містечка, де поступово починає по-новому жити, кохати і відчувати. В результаті Аньєс Мартен-Люган переконує читача в тому, що людина не лише може, але й повинна долати найгірші трагедії і жити по-новому знову.

Загалом, можна сказати, що перша частина, назовемо так: «Історії Діани» у викладі Аньєс Мартен-Люган сприймається як досить самодостатній, завершений літературний твір. Однак, таке відчуття відразу зникає після прочитання продовження – роману «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*». Насамперед, на наше переконання, помітним стає контраст кольорів: з самого початку і практично до самого завершення розвиток подій в романі «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву» відбувається на темно-сірому фоні, який створюють: жіноча біль, переживання, практично суцільний смуток і кричуща безвихідь, в якій перебуває наша головна героїня Діана. Навіть, здавалося б, повернення до життя, його поступове переосмислення не наводить читача на думку про остаточне моральне та духовне зцілення Діани, яке допоможе їй повноцінно жити далі.

У художній літературі широко застосовуються різноманітні стилістичні засоби, які надають мові виразності, експресивно-емоційного забарвлення. Наше дослідження присвячено розгляду перекладацьких проблем на матеріалі творів А. Мартен-Люган, тому увагу буде зосереджено на тих стилістичних прийомах, які виступають домінантами авторського стилю та відповідно потребують особливого підходу до їх відтворення при перекладі.

Вказану сіро-кольорову гаму особливо гармонійно доповнює не надто барвиста природа Ірландії та сумно-дощова погода, які є невід'ємною частиною життя та почуттів Діани під час її першого візиту до цієї країни. Таким чином, характерним для художніх творів А. Мартен Люган є їх образність, тому при перекладі передача стилістичних засобів набуває особливого значення.

«*Je fermai les yeux, bercée par le bruit des vagues qui s'échouaient à quelques mètres de moi*» [9].

«Я сиділа, заплющивши очі, заколисана хлюпанням бурунів, що розбивалися до берега за кілька метрів від мене» [7, с. 45].

У наведених прикладах відразу ж спостерігається авторська манера перекладу Леоніда Кононовича – надати більшій виразності та подекуди більшій експресії перекладному тексту, які жодним чином не спотворюють французький оригінал, а навпаки – збагачують мовними фарбами український переклад. Так, з наведених прикладів видно, як Л. Кононович французький метафоричний вираз «*bercée par le bruit des vagues*» («шум хвиль») передає за допомогою українського словосполучення «*заколисана хлюпанням бурунів*». Якщо слово «хлюпання», хоч і з більш вузьким значенням, пов'язаним з водою або будь-якою рідиною, в даному випадку передає лексико-семантичне значення французького оригіналу слова «*bruit*», то українське слово «*бурун*» вже несе в собі певний семантичний відтінок, що означає не просто «хвилю», а «навальну пінисту хвилю» [1]. Цей метафоричний вислів відтворено у перекладі за допомогою збереження метафори з конкретизацією значення з метою підсилити образ в українському перекладі. Таким чином, український перекладач надає децю більшій експресії перекладному тексту, намагаючись тим самим підкреслити почуття розпачу і відчаю головної героїні Діани.

Було виокремлено багато прикладів перекладу метафоричних виразів, що зберігають образ і значення оригіналу:

«*Le vent maltraitait ma peau et faisait couler quelques larmes, mes poumons s'emplissaient d'oxygène iodé*» [9].

«Вітер шмагав моє обличчя і витискав сльози, легені спрагло пили йодисте повітря» [7, с. 45].

«*Allongée sur la grève, je fixais la mer déchaînée; la pluie martelait mon visage, le vent et le sable le cinglaient*» [9].

«Уклавишись на гальці, я втупилася в розбурхане море. Дощ молотив по обличчю, вітер жбурляв пісок у вічі» [7, с. 58].

Персоніфікації *le vent maltraitait ma peau* та *la pluie martelait mon visage* відтворені у перекладі за допомогою збереження того самого метафоричного образу *вітер шмагав моє обличчя* та *дощ молотив по обличчю*.

В певній мірі сіру кольорову гаму можна спостерігати і в плані характеристик ряду інших головних героїв, яких ми бачимо у «Щасливих людях»: особливий негативізм та неприязнь практично до самого кінця згаданого роману у Діани викликає кремезний ірландський чоловік на ім'я Едвард, якого вона часто наділяє численною кількістю різноманітних і не надто позитивних епітетів:

«*C'était forcément le genre de mec à aller boire un verre pour se calmer*» [9].

«Адже мій сусіда – з тих молодиків, які йдуть хильнути чарчину, щоб заспокоїтися» [7, с. 56].

«*Il était encore plus renfrogné que d'habitude, j'avais vraiment dû lui taper sur les nerfs*» [9].

«Едвард був ще похмуріший, ніж завжди. Певне, я таки добряче хвоста йому вкрутила» [7, с. 56].

«*Sans plus de manières, il se détourna, siffla son chien et partit au fond du jardin*» [9].

«Навіть не думаючи про чемність, цей бевзь одвернувся, свиснув псові й попрямував у садок» [7, с. 44].

У наведених прикладах чітко простежується тенденція українського перекладача до вживання у перекладі більш стилістично марковані лексик, аніж в оригіналі тексту. Ще більшого стилістичного забарвлення Л. Кононович досягає завдяки використанню маловживаних українських слів та виразів, що надає перекладному тексту особливого українського звучання. Помітно, що навіть на рівні французького словосполучення «*boire un verre*» Л. Кононович намагається надати йому більш виразного звучання, перекладаючи його українським фразеологізмом «*хильнути чарчину*». Отже, перекладач використовує українські фразеологізми для підкреслення реакції героїв на певні обставини та додає експресії, гіперболізації у порівнянні з оригіналом.

Разом з тим, французький фразеологічний вираз «*taper sur les nerfs*» Л. Кононович не передає досить вдалим, на нашу думку, українським фразеологізмом «*діяти на нерви / зрати на нервах*», а відтворює за допомогою виразу «*вкрутити хвоста*», вдаючись до контекстуальної заміни при перекладі, хоча це і не відповідає по значенню французькому фразеологізму, але з достатньою точністю передає його зміст у даному контексті.

Перекладацький аналіз романів показав, що у текстах зустрічається велика кількість лексичних одиниць розмовного стилю:

«*Je grimpei dans ma voiture. Je devais trouver ce mufle et lui faire comprendre à qui il s'adressait. Très vite, je repérai son tas de boue garé devant le pub. Je pilai, sautai du véhicule et entrai dans le bar comme une furie. Je scannai la pièce pour repérer ma cible. Tous les regards convergèrent vers moi. Sauf un*» [9];

«Я сіла до авта. Зараз знайду цього гевалда і дам йому добрячих чортів – нехай знає, з ким зв'язався! Незабаром я угледіла його забрьохану лайбу біля шинку. Загальмувала, вилізла з авта і вдерлася до бару – люта, мов фурія. Роззирнулася, шукаючи свою жертву. Всі погляди звернулися на мене, крім одного» [7, с. 46];

«*Je n'ai besoin de rien. Il me claqua la porte au nez. Je restai devant un long moment. Quel con, ce mec*» [9];

«Нічого мені не треба, – відрізав і грюкнув дверима мені перед носом. Дурнуватий чолові'яга» [7, с. 62].

На особливу увагу заслуговує підбір Л. Кононовичем лексико-семантичних відповідників для відтворення тих вульгаризмів та розмовних слів, якими Аньєс Мартен-Люган наділяє Едварда: «*ce mufle*» – «цього гевалда», «*Quel con, ce mec*» – «Дурнуватий чолові'яга». Більше того, Л. Кононович навіть вдається до певної гіперболізації негативних рис згаданого ірландця, вживаючи лайливу лексику по відношенню до нього у тих випадках, коли в оригіналі французького тексту вона відсутня: «*il se détourna*» – «цей бевзь одвернувся».

Однак, подібна гіперболізація не сприймається чимось негативним на фоні намагання українського перекладача, як видно із вже наведених прикладів, українізувати розмовно-літературну мову перекладу. Українська лексема «*бевзь*» належить до синонімічного ряду таких слів, як: «*вайло, йолоп, бовдур*». Те ж саме стосується і слова «*гевал/гтевал*», яке означає: «*велика неповоротка, незграбна людина, (грубе) (некультурна людина)*» [1]. Тут для перекладу лексичних одиниць зниженого регістру перекладач використовує синонімічної заміни для досягнення аналогічного впливу на читача із врахуванням стилістичного навантаження і емоційного забарвлення розмовної лексики.

Образ Едварда, його взаємовідносини з Діаною, як і поступова зміна ставлення до нього головної героїні, не лише проливають і пов'язують між собою обидва романи Аньєс Мартен-Люган, але є особливо показовими з точки зору відтворення чи не відтворення Л. Кононовичем всіх авторських лексико-семантичних та стилістичних задумів французької авторки. Використані авторкою стилістичні прийоми створюють систему образів, тому їх відтворення необхідне для досягнення адекватності перекладу на стилістичному рівні.

Аналізуючи український переклад, складається враження, що Л. Кононович намагається надати чи не кожному його реченню суто українського звучання, часто використовуючи маловживану і давно забуту українську лексику:

«*Il faut savoir ce que tu veux. Soit **mes cabrioles**, soit tes parents*» [9];

«*To ti визначся, про що нам балакати – чи про мої **фортелі**, чи про твоїх батьків*» [7, с. 16];

«*Félix n'était pas avare en détails **graveleux***» [9];

«*Фелікс не вдавався у деталі, тим паче **скабрєзні***» [7, с. 16].

В наведених прикладах заміна слова «**фортелі**» на такий синонім, як «*вигітка*», а слова «**скабрєзний**» на «*непристойний*» чи «*соромітницький*», за нашою оцінкою, не несла б у собі жодної лексико-семантичної втрати для точності відтворення французького оригіналу. Все ж вживання перекладачем саме цих слів надає перекладному твору питомо українсько-го звучання. Таким чином, відчувається застосування перекладачем методу одомашнення.

Все ж не завжди Л. Кононович вдається до більш експресивного відтворення авторського мовлення у своїх перекладах. Наявні випадки, коли український перекладач, навпаки, нівелює авторську мовленнєву експресію, не відтворюючи її повністю, або надаючи їй дещо іншої стилістичної маркованості. Показовим, на нашу думку, в цьому плані є уривок, взятий з другого роману французької письменниці «Закохані в книжки не сплять на самоті», в якому Аньєс Мартен-Люган саме розповідає про одного із друзів, яких Діані сватав її найциріший друг Фелікс і у стосунках з якими він намагався повернути Діану до звичайного життя, в якому вона змогла б віднайти себе. Одного разу на її життєвому шляху трапився «*champion du bio et de la vie saine*» («*чемпіон здорового способу життя*»), який довго розповідав Діані про її шкідливі звички. Не довго думаючи, Діана характеризує згаданого «чемпіона» ідним розмовним виразом:

«*Ce babos en tongs m'avait déclaré de façon très naturelle que mon hygiène de vie était désastreuse, que je finirais stérile et qu'inconsciemment je devais chercher à flirter avec la mort*» [8];

«*Той пришепенок цілком поважно торочив, що мій спосіб життя неодмінно призведе до лиха, що я стану безплідною, та й узагалі, що підсвідомо заграю зі смертю*» [6, с. 5].

Визначення слова «**babos**» у французькому словнику, поставлено в один синонімічний ряд разом з такими словами та виразами, як: *un babos et un baba-cool, un hippie* [2]. В той же час слово «**tongs**» французький словник «Larousse» визначає, як: *chaussure de plage en matériau plastique léger, composée d'une semelle et d'une bride en V* [3]. Навіть дослівний переклад даного виразу – «*xinni в капцях*» – передавав би, на нашу думку, повноту авторського сарказму, з яким Діана ставилася до свого чергового кавалера і якого ми не помічаємо в перекладному виразі «*той пришепенок*». Для перекладу було застосовано семантичний відповідник, більш нейтральний за своїми стилістичними ознаками.

Подекуди Л. Кононович не завжди вдається до точного відтворення у своїх перекладах граматичних конструкцій та форм французького оригіналу. Так, одного разу Діана, насолівши нестерпному Едварду, шалено радіє з цього приводу, пританцьовуючи та співаючи «*на все горло/зі всієї сили*». Розглянемо приклад, який ілюструє трансформацію вилучення певних елементів речення:

«*J'exultais en dansant et en chantant à tue-tête*» [9];

«*Я казилася шалено*» [7, с. 56].

Л. Кононович не намагається деталізувати те, як саме «казилася» Діана, лише вказуючи, що це було «шалено».

Певної мінімізації авторської експресії можна спостерігати і в інших прикладах неточного відтворення граматичних конструкцій оригіналу при перекладі українською мовою:

«*Ton frigo, c'est pire que le désert de Gobi*» [9];

«*Твій холодильник – **ніби** пустеля Гобі*» [7, с. 15].

Звичайно, що пустеля Гобі має значну і просто вражаючу «пустоту», однак, за висловом Аньєс Мартен-Люган, холодильник у Діани був не просто «схожим на пустелю Гобі», а «ще гіршим» за неї.

Якщо в наведених прикладах вказані перекладацькі неточності не несуть надто масштабного спотворення авторського задуму, то в наступних проаналізованих нами прикладах ці неточності, на нашу думку, є значніші, оскільки вони пов'язані з невідтворенням гендерних особливостей французького оригіналу та авторської думки Аньєс Мартен-Люган.

Читаючи перший з виданих французьких романів «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву», переживання головної героїні від втрати своїх двох найближчих людей поділяється на дві складові: туга за донькою і за чоловіком. Показовим, наприклад, в плані акцентування авторкою почуттів Діани до свого загиблого чоловіка є намагання зберегти його у своїй пам'яті за допомогою його речей: вона місяцями їх не зачіпає, сама носить одяг Колена, щоб все це їй постійно і всюди нагадувало про нього:

«*Je venais de m'enfermer dans la salle de bains pour prendre une douche, quand j'entendis Félix revenir. Dans la pièce, un grand drap recouvrait le miroir, toutes les étagères étaient vides, à l'exception des bouteilles de parfum de Colin. **Plus aucun artifice féminin**, plus de maquillage, plus de crèmes, plus de bijoux*» [9];

«*Я вже збиралася в душ, коли до квартири знову зайшов Фелікс. Та нехай уже. Дзеркало у ванній було затулене простиралом. Усі полицки порожні – ніякої косметики, кремів та прикрас. Тільки пляшечка Коленових парфумів*» [7, с. 14].

Аналізуючи оригінал вказаного уривка та його український переклад, відчувається, наскільки сумніші почуття охоплюють Діану у ванній кімнаті в оригіналі, аніж в перекладі Л. Кононовича. У викладі останнього немає такої відчутної опозиції «чоловіче-жіноче», яку заклала у своєму тексті А. Мартен-Люган. В оригіналі дуже чітко відчувається, що у ванній кімнаті Діани на полицях не просто нічого немає, окрім «*пляшечки Коленових парфумів*». Там «немає ніяких жіночих речей», а саме: ні макіяжу, ні кремів, ні біжутерії. Тобто речей, яких зазвичай більше, а ніж чоловічих. Прийом опущення у перекладі призводить до втрат у перекладі.

Іншим надзвичайно цікавим персонажем для аналізу точності відтворення з гендерної точки зору його поведінки та мови в обох романах А. Мартен-Люган є вірний її друг, компаньйон і представник нетрадиційної сексуальної орієнтації Фелікс. Він часто розповідає Діані про свої любовні пригоди, які Л. Кононовичу інколи не вдається точно відтворити з урахуванням їх гендерно маркованих особливостей:

«*Il commence à me faire pitié ce pauvre garçon. Tu le fais mariner alors que tu le regardes avec des yeux de merlan frit. Je le vois bien, tu passes ta journée à te languir de lui, tu bégaias quand il arrive... Qu'est-ce que tu attends pour lui sauter dessus?*» [8];

«Мені вже шкода цього сердешного хлопчину. Ти маринуєш його, а він дивиться на тебе, мов кім на сало. Я ж бачу, як ти сохнеш без нього цілісінький день, а як він приходить, то аж затинаєся... Пора вже вкласти його в ліжко, на що ти чекаєш?» [6, с. 43].

Насамперед необхідно відзначити, що в оригіналі речення «*Tu le fais mariner alors que tu le regardes avec des yeux de merlan frit*» А. Мартен-Люган за допомогою фразеологізму «*regarder avec des yeux de merlan frit*» підкреслює, що Фелікс «маринує сердешного хлопчину, кокетливо поглядаючи/дивлячись на нього». В дійсності з оригіналу речення читачеві невідомо, як саме цей хлопець дивиться на Фелікса і тим паче не як «*кім на сало*», що, згідно з визначенням «Словника української мови», означає: *дивитися ласо або заздрісно на когось, що-небудь* [1].

В іншому випадку при відтворенні речення «*Qu'est-ce que tu attends pour lui sauter dessus?*» Л. Кононович за допомогою виразу «*вкласти в ліжко*» передає його значення – перейти до сексуальних стосунків. Однак, в даному випадку відсутня гендерно експресивна деталізація, яку несе в собі авторський вираз «*lui sauter dessus*», що означає: *(на)кинутися на кого-небудь, звалитися кому-небудь на голову* [4, с. 854]. Спосіб відтворення гендерних конотацій оригіналу, які зазнали інтенсифікації у цільовому тексті, призвели до певної асиметрії та спричинили втрату фемінних і маскуліних характеристик ідіостилю авторки.

У проаналізованих нами перекладах двох романів А. Мартен-Люган найбільшим проявом невідтворення гендерної складової задуму французької письменниці, на наше переконання, є зміна Л. Кононовичем назви другого роману А. Мартен-Люган «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» на «*Закохані в книжки не сплять на самоті*». Це, скоріш за все, є копією назви, взятої з російськомовного варіанту перекладу даного роману «Влюбленные в книги не спят в одиночестве», виконаний Наталією Добробабенко і виданий в Росії у 2015 році. Задум подібної зміни можна аргументувати лише наміром російської перекладачки та її українського колеги таким чином показати, що роман «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» («*Життя легке, не переймайся/турбуйся*») – наш переклад є другою частиною, тобто продовженням, саме «Щасливих людей» («*Les gens heureux lisent et boivent du café*»). Все ж французький оригінал, за нашою оцінкою, несе в собі дещо інший авторський задум. Якщо перший роман А. Мартен-Люган можна охарактеризувати як роман-страждання, роман-біль, то вже із самої назви другого роману «*La vie est facile, ne t'inquiète pas*» («*Життя легке, не переймайся/турбуйся*») авторка заздалегідь налаштує читача на щасливий кінець, який не полягає в тому, що Діана знайде когось собі із чоловіків. Основний задум А. Мартен-Люган, який вона хотіла донести до читача – показати, що головна героїня обох романів Діана, подолавши далекі шляхи роздумів, переживань та страждань, врешті-решт знаходить не просто чоловіка для подальшого життя, вона знаходить себе в цьому житті.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. В статті визначені особливості перекладу двох романів А. Мартен-Люган виконаних Л. Кононовичем. Аналіз текстів-перекладу книг «Щасливі люди читають книжки і п'ють каву» і «Закохані в книжки не сплять на самоті» А. Мартен-Люган дають змогу зробити висновок, що незначні неточності у випадку невідтворення лексико-стилістичних та граматичних особливостей авторського мовлення набувають значно більшого смислового значення при врахуванні їх гендерних складових. Наведені спостереження свідчать про певну асиметрію, а інколи й невідповідність перекладу оригіналу з точки зору аналізу його гендерних особливостей.

У статті зроблена спроба аналізу гендерного перекладу поведінки та мови героя – представника нетрадиційної сексуальної орієнтації. Урахування гендерних аспектів перекладу є дуже важливою і складною перекладацькою проблемою. Отже, важливість звернення перекладачами уваги на гендерні складові перекладу в даному випадку, на нашу думку, набуває ще більшої ваги, бо без гендерної адекватності перекладений текст втрачає належну повноту відтворення образу авторки і смислів, що породжуються текстом. Отже, поставлена проблема потребує подальшого вивчення та вдосконалення.

Література:

1. Словник української мови: у 11 т. К. : Наук. думка, 1973. URL: <http://www.sum.in.ua/>.
2. Dico 2 Rue: Le dictionnaire des mots et expressions d'argot français. URL: <http://www.dico2rue.com/>
3. Larousse. URL: <http://www.larousse.fr/>
4. Larousse: Французько-український словник. Українсько-французький словник [Текст] = Larousse Français-Ukrainien dictionnaire. / [голов. ред. В. Бусел]. К. : Ірпінь: Перун, 2011. 1504 с.
5. Flotow von L. Preface de «La main de Thôt» №1, 04/11/2013 / Luise von Flotow. URL: e-revues.pum.univ-tlse2.fr/.../article.pdf.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

6. *Мартен-Люган, Аньєс.* Закохані в книжки не сплять на самоті / пер. з фр. Л. Кононович. Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. 240 с.
7. *Мартен-Люган, Аньєс.* Щасливі люди читають книжки і п'ють каву / пер. з фр. Л. Кононович. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 160 с.
8. *Martin-Lugand, Agnès.* La vie est facile, ne t'inquiète pas. Editions Michel Lafon – Paris, 2015. 320 p. URL: http://ekladata.com/9MaG5L5ST9c5oQQRKPBExB5Ak1E/Agnès_Martin-Lugand_-_La_vie_est_facile_ne_t_inqui_t.pdf.
9. *Martin-Lugand, Agnès.* Les gens heureux lisent et boivent du café. Editions Michel Lafon – Paris, 2013. 208 p. URL: <http://www.kkworld.com/kitablar/anyes-marten-lugan-xosbext-insanlar-kitab-oxuyur-ve-qehve-icir-kko-fra.pdf>